

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania
i perspektywy”**

Abstrakty

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania
i perspektywy”**

Abstrakty

Redakcja:
Kamila Talarek
Ewelina Chodźko

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2020

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania i perspektywy”
23 października 2020 r.**

Abstrakty

Redakcja:

Kamila Talarek

Ewelina Chodźko

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66261-77-8

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **dr hab. Piotr Długosz, prof. UP**, Katedra Metodologii Badań Społecznych, Instytut Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
- **dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS**, Katedra Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Instytut Pedagogiki, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr hab. Danuta Wosik-Kawala, prof. UMCS**, Katedra Teorii Wychowania, Instytut Pedagogiki, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr Alicja Antas-Jaszczyk**, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
- **dr Agnieszka Jędrzejowska**, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Uniwersytet Wrocławski
- **dr Agnieszka Roguska**, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Komitet Organizacyjny:

- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Joanna Jędrzejewska
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Aleksandra Nurzyńska
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk
- Magdalena Śliwa
- Kamila Talarek

Organizator:



Fundacja
TYGIEL

Spis treści

Wystąpienia Gości Honorowych

| | |
|---|----|
| <i>Edukacja z ekranem w centrum. Zdalne nauczanie z perspektywy studentów i wykładowców</i> | 11 |
| <i>Relacja jako warunek i cel prawidłowego rozwoju dziecka</i> | 12 |
| <i>Edukacja Ekonomiczna – Wyzwania i Perspektywy</i> | 12 |

Wystąpienia Uczestników

| | |
|---|----|
| <i>Autorytet nauczyciela wobec wyzwań współczesnej szkoły</i> | 15 |
| <i>Drama i teatr jako narzędzia wspomagające pracę z dzieckiem nieśmiałym</i> | 16 |
| <i>Edukacja zdalna i problemy psychospołeczne w czasie pandemii COVID-19: sytuacja wśród uczniów szkół w Polsce i na Ukrainie</i> | 17 |
| <i>Innowacyjne zarządzanie zmianą w edukacji na podstawie pilotażowych działań w szkolnictwie artystycznym muzycznym w latach 2012-2016</i> | 18 |
| <i>Jak uczyć literatury w czasach pandemii?</i> | 19 |
| <i>Kształtowanie przestrzeni szkoły w sytuacji pandemii</i> | 20 |
| <i>Motywacja ucznia. Motywowanie w oparciu o model zachęt Rudolfa Dreikursa zaadaptowany przez Positive Discipline</i> | 21 |
| <i>Nauczanie zdalne podjętą formą edukacyjną w dobie pandemii Koronawirusa – szansą na rozwój?</i> | 23 |
| <i>Nauka programowania w szkołach. Nowe wyzwania edukacyjne w świetle reformy systemu edukacji 2017/18</i> | 25 |
| <i>Podręczniki do samodzielnej nauki języka ukraińskiego dostępne na rynku polskim. Analiza treściowo-księgoznawcza</i> | 26 |

| | |
|--|----|
| <i>Rodzice o „czerwonym pasku”</i> | 27 |
| <i>Rola i znaczenie dociekań filozoficznych wśród uczniów na poziomie szkół podstawowych w perspektywie edukacji aksjologicznej</i> | 28 |
| <i>Sala Doświadczania Świata jako forma pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie edukacyjnym</i> | 29 |
| <i>Wiedzieć, rozumieć, potrafić! Nauczanie psychologii przyszłych nauczycieli</i> | 30 |
| <i>Wpływ bilingwizmu oraz warunków socjoekonomicznych na wybrane zdolności dziecka</i> | 31 |
| <i>Wsparcie ucznia przez szkołę w sytuacji wystąpienia cyberprzemocy – jakich nieprawidłowości doświadczają uczniowie i jak je zniwelować?</i> | 32 |
| <i>Wykorzystanie narzędzi Web 2.0 w nauczaniu kooperatywnym</i> | 33 |
| <i>Indeks autorów</i> | 34 |

**Wystąpienia
Gości Honorowych**

Edukacja z ekranem w centrum. Zdalne nauczanie z perspektywy studentów i wykładowców

dr hab. Piotr Długosz, prof. UP, Katedra Metodologii Badań Społecznych, Instytut Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Pandemia Covid-19 poza wpływem na zdrowotność i kondycję psychospołeczną Polaków doprowadziła do wymuszonej cyfrowej rewolucji w szkolnictwie. Nikt do tej pory w tak dużym zakresie nie wykorzystywał cyfrowych narzędzi do realizacji procesu dydaktycznego. Nauczyciele, jak też uczniowie, studenci zostali rzućeni na „głęboką wodę”. W związku z powyższym powstaje pytanie o to jak sobie poradzili z tym wyzwaniem główni aktorzy procesu edukacyjnego. Czy byli oni przygotowani do nagłej i radykalnej zmiany metod pracy i studiowania? Z jakimi problemami musieli sobie radzić jedni i drudzy? Wymienione powyżej pytania to tylko część problemów poruszonych w badaniach, jakie zostały zrealizowane na zakończenie zdalnej edukacji na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Sondażem objęto studentów i nauczycieli akademickich, aby sprawdzić, jak oceniają oni zdalne nauczanie i na ile oba stanowiska są ze sobą zbieżne.

Wyniki badań pokazują skutki tego wielkiego eksperymentu edukacyjnego, jakim było zdalne nauczanie. Wnioski z badań są o tyle istotne, że nie jest wykluczone, że w związku z pojawianiem się drugiej fali epidemii koronawirusa wykładowcy i studenci znowu będą mogli się spotkać wyłącznie przed ekranem komputera.

Relacja jako warunek i cel prawidłowego rozwoju dziecka

dr Agnieszka Jędrzejowska, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Uniwersytet Wrocławski

Temat relacji Opiekun – Dziecko przedstawiony będzie w kontekście zjawiska epidemii i jego skutków, między innymi w kontekście zdalnego nauczania. Wiele się zmienia wokół nas, ale prawda, że człowiek jest istotą społeczną pozostaje niezmienna. Trudne jest budowanie relacji w przestrzeni na odległość. Jednak psychologia rozwojowa i kliniczna wskazują, że dla prawidłowego rozwoju człowieka jest to konieczne. Jako dydaktycy, wychowawcy i opiekunowie mamy za zadanie nauczyć Swych Podopiecznych, że dopiero we więzi z Drugim Człowiekiem (nie przedmiotem, zwierzęciem, pasją, pracą) realizują się podstawowe potrzeby i człowiek może być szczęśliwym oraz czynić takim Innego. Nauczanie on-line pozornie zwalnia z obowiązku troszczenia się w zakresie szerszym niż dydaktyka. Tłumaczenie, że szklany ekran, problemy techniczne uniemożliwiają kontakt z dzieckiem jest wygodne. Najlepszą drogą jest uczenie przez doświadczenie. Dziecko potrzebuje przeżyć czyjąś troskę o niego w spotkaniu z Większym, Silniejszym, Mądrzejszym i Dobrym, by potem oddać to w relacjach z innymi. Podczas wystąpienia zaprezentowane będą główne zasady budowania relacji Opiekun – Dziecko.

Edukacja Ekonomiczna – Wyzwania i Perspektywy

Krzysztof Ostafiński, Dyrektor Programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem

Wystąpienia Uczestników

Autorytet nauczyciela wobec wyzwań współczesnej szkoły

Anna Suska, *annasuska1994@wp.pl*, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Zawód nauczyciela należy do jednych z najtrudniejszych profesji, gdyż wykonując swoje obowiązki pedagog ma duży wpływ na kształtowanie się młodego człowieka. Jednakże realizując się jako nauczyciel istotne jest, aby wychowankowie traktowali go jako autorytet, czyli osobę, która jest dla nich ekspertem oraz osobę, która jest godna naśladowania. Należy nadmienić, iż zdobycie autorytetu wśród dzieci i młodzieży jest procesem długotrwałym i wymagającym. Warto pamiętać, że dzieci w młodszym wieku szkolnym respektują takie cechy wśród pedagogów jak: wyrozumiałość, troskliwość, opiekuńczość, a także okazywanie ciepła. Z kolei starsze dzieci zwracają uwagę na to, czy nauczyciel liczy się z ich dojrzałością. Natomiast młodzież skupia się przede wszystkim na wiedzy i umiejętnościach jakimi dysponuje wychowawca oraz zasadach etycznych, którymi kieruje się w swojej pracy.

Należy jednak zaznaczyć, że obecnie znaczenie autorytetu nauczyciela straciło na znaczeniu. Może mieć to ścisły związek m.in.: ze zmianami zachodzącymi w polskim systemie edukacji, wzrostem agresji, przemocy, trudnościami z jakimi przychodzi się zmierzyć uczniom oraz brakiem szacunku względem pracowników nauczania. Ponadto w dobie rozwoju mass mediów nauczyciel nie jest jedynym źródłem wiedzy. Dlatego też należy zadać sobie następujące pytanie: Na czym budować autorytet nauczyciela w erze smartfona, Instagrama, Tik Toka i Youtube'a?!

Celem niniejszego referatu jest próba ukazania czym jest autorytet wychowawczy, jakie są jego rodzaje i rola w wychowaniu młodego pokolenia. W pracy zaprezentowane będą również czynniki i etapy kształtujące autorytet, a także cnoty dobrego nauczyciela, które wymienia Jan Chrzyciel de La Salle.

Drama i teatr jako narzędzia wspomagające pracę z dzieckiem nieśmiałym

Kamila Witerska, *kamilawiterska@gmail.com*, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, www.ahe.lodz.pl

Referat jest próbą zaprezentowania teorii i praktyki pedagogicznej w zakresie wykorzystania dramy i teatru w pracy z dzieckiem nieśmiałym. Oparty jest na wynikach dwuletniego międzynarodowego projektu Erasmus+ Play It Out Loud, przedstawiającego specyfikę zastosowania dramy w pracy z dziećmi nieśmiałymi. Założeniem projektu było zaangażowanie nauczycieli w prowadzenie zajęć dramowych, obserwację nieśmiałych dzieci podczas tych zajęć i odnotowywanie wyników obserwacji. Głównym celem projektu była integracja społeczna nieśmiałych dzieci.

Prezentowany raport z badań składa się z dwóch głównych części. W części pierwszej – Drama w pracy z dzieckiem nieśmiałym. ANALIZA INDYWIDUALNYCH PRZYPADKÓW – omówione zostaną indywidualne przypadki nieśmiałych dzieci oraz sposób w jaki drama na nie wpłynęła i pomogła im przezwyciężyć nieśmiałość. W części drugiej – Jak drama wpływa na grupę. EFEKTY LEKCJI DRAMY W KWESTIONARIUSZACH – zostaną zaprezentowane dane z końcowej ankiety i ich analiza. Ta część raportu dotyczy tego, w jaki sposób drama wpływa na inne kompetencje dzieci, jak: być bardziej pewnym siebie, pracować w zespole, słuchać się nawzajem, nawiązywać nowe przyjaźnie, wyrażać swoje emocje, akceptować się nawzajem, czy być bardziej kreatywnym.

Doświadczenia autorki referatu wskazują, że drama i pewne formy teatralne mogą stać się skutecznymi narzędziami wspomagającymi pracę z dzieckiem nieśmiałym, wzmacniającymi jego kompetencje społeczne.

Edukacja zdalna i problemy psychospołeczne w czasie pandemii COVID-19: sytuacja wśród uczniów szkół w Polsce i na Ukrainie

Liudmyla Kryvachuk, lkryvachuk@gmail.com, Katedra Polityki Społecznej i Problemów Społecznych, Instytut Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, www.up.krakow.pl

Doświadczenia różnych krajów pokazują, że COVID-19 może znacząco wpływać na warunki, w których dzieci i młodzież rosną i rozwijają się. Zmiany w stylu życia, ograniczona komunikacja, zakłócanie codziennych zajęć, zwiększony czas wolny, obecność, zaostrzenie i pojawienie się nowych problemów społecznych i zagrożeń w społeczeństwie mogą mieć negatywne konsekwencje dla dobrobytu, rozwoju, edukacji dzieci i młodzieży. Kwarantanna i izolacja w domu, w instytucjach, a także w niektórych obszarach mogą mieć negatywny wpływ na dzieci i młodzież. Zagrożenie koronawirusem i jego psychospołeczne skutki już dotyczą i zaczną doskwierać w najbliższej perspektywie młodym ludziom.

Prezentowano wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów szkół średnich w 2020 roku w Krakowie i we Lwowie, których problematyka dotyczyła psychospołecznych skutków kwarantanny i problemów edukacji zdalnej (zespół badawczy: dr. hab. prof. UP Piotr Długosz, kierownik projektu, Kraków, dr. hab. prof. UP Liudmyla Kryvachuk, Kraków, dr. hab. prof. Olena Shyyan Lwów). Badania zostały zrealizowane metodą sondażu online na próbie 1 768 ankiet uczniów szkół średnich w Krakowie 2 291 ankiet uczniów szkół średnich we Lwowie. Ankietowani oceniali działania rządu i władzy lokalnej w zakresie skuteczności walki z koronawirusem oraz skuteczność działań podejmowanych w celu ochrony ludzi przed zakażeniem. Szacowano także poziom lęku przed zarażeniem oraz kondycję psychiczną uczniów. Kolejnym obszarem badań były strategie radzenia sobie z trudną sytuacją. Badaniom poddano także stosunek młodzieży do zdalnej edukacji oraz ocenę zagrożeń, jakie mogą pojawić się w związku z zawieszeniem zajęć.

Innowacyjne zarządzanie zmianą w edukacji na podstawie pilotażowych działań w szkolnictwie artystycznym muzycznym w latach 2012-2016

Joanna Niewiadomska-Kocik, jnkocik@tlen.pl, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Sochaczewie, www.psmsochaczew.weebly.com

Kolejne reformy dotyczące organizacji szkolnictwa, podstaw programowych, ramowych planów nauczania są dużym wyzwaniem nie tylko ze względu na wpisany w charakter zmiany opór przed nieznaną sytuacją, ale przede wszystkim ze względu na sposób zarządzania zmianą. Zważywszy, że odbiorcami zmian edukacyjnych są dzieci i młodzież, to powinny być one przygotowane w sposób przemyślany, określający konsekwencje związane z ich wprowadzeniem. Celem niniejszego wystąpienia jest ukazanie innowacyjnego zarządzania zmianą w dziedzinie edukacji artystycznej, które polegało na poprzedzeniu wprowadzenia zmian pilotażem realizowanym w latach 2012-2016 przez wybrane szkoły muzyczne w Polsce.

Kadra zarządzająca oraz nauczyciele szkół pilotażowych otrzymali wsparcie szkoleniowe ze strony Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych, a działania szkół związane z realizacją nowych ramowych planów nauczania i podstaw programowych były weryfikowane podczas wizyt studyjnych. Unikatowym okazał się sposób pisania nowych podstaw programowych. Wyjątkową rolę w procesie konsultacji wprowadzanych zmian odegrali doradcy metodyczni, powołani po raz pierwszy przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2013 roku. Podczas licznych spotkań środowisko zgłaszało swoje uwagi. Propozycję zmian w szkolnictwie artystycznym konsultowano także z Radą Szkolnictwa Artystycznego, Konferencją Rektorów Uczelni Artystycznych, Związkiem Kompozytorów Polskich, Instytutem Muzyki i Tańca oraz Polską Radą Muzyki. Strategia, która za wartość zmiany uznała autonomię spowodowała dużą różnorodność programową mimo tej samej podstawy prawnej dotyczącej ramowego planu nauczania w szkołach muzycznych I i II stopnia. Unikatowe zarządzanie zmianą w edukacji artystycznej przyniosło wielopłaszczyznowe efekty w obszarze artystycznym i społecznym.

Jak uczyć literatury w czasach pandemii?

Ewa Żukowska-Ciecierska, *ewa@alfa.pl*, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy; IX LO im. T. Nowakowskiego z Oddziałami Dwujęzycznymi w Bydgoszczy

Tematem wystąpienia jest ukazanie realnych problemów w nauczaniu literatury, na jakie natrafiają nauczyciele języka polskiego, uczniowie i rodzice w czasach pandemii. Punkt wyjścia stanowi krótka charakterystyka sytuacji edukacyjnej w II semestrze roku szkolnego 2019/2020, z uwzględnieniem trzech perspektyw wskazanych osób zaangażowanych w proces edukacji, postawionych nagle przed koniecznością uczestniczenia w zdalnym nauczaniu. Kluczowym zagadnieniem jest natomiast próba wskazania metod i form używanych zarówno podczas tzw. pierwszej fali epidemii, jak i w bieżącym semestrze (2020/2021) w toku nauczania języka polskiego. Interesujący aspekt referatu stanowi opis (a nawet próba wskazania efektywności) funkcjonowania tych samych działań skierowanych do uczniów szkoły ponadpodstawowej realizujących różne podstawy programowe i znajdujących się w odmiennych sytuacjach edukacyjno-społecznych. Wartością tekstu jest refleksja praktyka (autorka pracuje jako nauczycielka j. polskiego w IX LO im. T. Nowakowskiego z Oddziałami Dwujęzycznymi w Bydgoszczy), prowadzącego zajęcia z literatury i języka polskiego zarówno w programie liceum czteroletniego po szkole podstawowej, liceum trzyletniego po gimnazjum, jak i w programie matury międzynarodowej. Osobną część stanowi analiza pracy z uczniem zdolnym w czasach pandemii. Autorka opisuje fluktuację motywacji uczniowskiej, wskazuje formy pracy i dzieli się pierwszymi wnioskami ewaluacyjnymi dotyczącymi stosowanych rozwiązań w nauczaniu języka polskiego oraz przygotowaniu do egzaminów maturalnych (ze świadomością konieczności przeprowadzania badań na szerszą skalę).

Ważnym aspektem tekstu jest wskazanie współczesnych wyzwań edukacyjnych (dydaktycznych, intelektualnych, wychowawczych) w czasie pandemii COVID-19 oraz opis konkretnych sytuacji edukacyjnych, stosowanych działań, metod, form, praktycznych rozwiązań dotyczących wykorzystania nowych technologii oraz próba wstępnej analizy ich skuteczności w nauczaniu literatury.

Kształtowanie przestrzeni szkoły w sytuacji pandemii

Natalia Miler-Ogórkiewicz, miler.ogorkiewicz@gmail.com, Interdyscyplinarna Szkoła Doktorska Nauk Społecznych Academia Rerum Socialium, Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Problem kształtowania przestrzeni szkolnych dla dzieci i młodzieży odpowiadających współczesnym wymogom edukacyjnym i społecznym nie jest nowy, ale nadal wydaje się nie mieć rozwiązania. Wiele też dotyczących architektury szkoły traktowanej jako narzędzie aktywnie wspomagające nauczanie i uczenie się, nie zostało jeszcze sprawdzonych w praktyce, a już stają przed nowymi wyzwaniami wynikającymi z sytuacji epidemiologicznej.

Celem wystąpienia jest przegląd zaleceń umożliwiających funkcjonowanie placówek oświaty w czasie pandemii oraz wskazanie odpowiadających im rozwiązań przestrzennych i architektonicznych. Poszukiwane rozwiązania architektoniczne powinny być uniwersalne, to znaczy możliwe do zastosowania w szkołach istniejących, jak i przyszłych nowo projektowanych. Po drugie powinny być użyteczne również po ustąpieniu pandemii. Intencją autorki jest również podkreślenie potrzeby udziału dzieci i młodzieży w kształtowaniu przestrzeni szkoły, a w szczególności w podejmowaniu decyzji dotyczących środków zapobiegawczych rozprzestrzenianiu się nie tylko COVID-19, ale również innych chorób zakaźnych.

Na podstawie przeglądu zaleceń epidemiologicznych, analizy różnorodnych środków architektonicznych możliwych do zastosowania w obiektach oświaty oraz w oparciu o własne doświadczenia projektowe autorka wskazuje konkretne rozwiązania przestrzenne takie jak aranżacja zewnętrznych sal lekcyjnych oraz sposoby dostosowania sal wewnętrznych. Autorka zwraca uwagę na korzyści wynikające z zastosowania owych rozwiązań nie tylko jako środków zapobiegawczych w okresie pandemii, ale jako ulepszenie przestrzeni szkolnych w ogóle. Analogicznie autorka przywołuje przykłady partycypacji uczniów w kształtowaniu przestrzeni szkolnych oraz podejmuje próbę określenia jej wpływu na kształtowanie odpowiedzialnej postawy, tak ważnej w czasie pandemii.

Motywacja ucznia.

Motywowanie w oparciu o model zachęt Rudolfa Dreikursa zaadaptowany przez Positive Discipline

Teresa Ulanowska, tulanowska@st.swps.edu.pl, Wydział Pedagogiki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, www.ukw.edu.pl

Dziecko potrzebuje zachęty jak roślina wody. Te słowa padły z ust Rudolfa Dreikursa, który już w latach trzydziestych XX wieku przygotowywał rodziców do pełnienia ich jakże ważnej roli. Dziś wiemy, że model zachęt zaproponowany przez Dreikursa jest skutecznym narzędziem komunikacji wspierającym motywację wewnętrzną dziecka zarówno w domu, jak i w szkole. Brak motywacji uczniów przejawia się w wielu obszarach życia, jednak szczególnie wyraźny zdaje się być w kontekście nauki. Warto przyjrzeć się, w jaki sposób styl komunikacji z dzieckiem wpływa na jego poziom motywacji. Czy możemy podnieść motywację dziecka do nauki (czy szerzej – do podejmowania wyzwań) zmieniając charakter stosowanych przez nas komunikatów? Czy zmiana komunikacji przekłada się również na inne sfery takie jak poczucie własnej wartości, zdolność samokontroli i samoregulacji? Model zachęt Dreikursa stał się inspiracją dla podejścia zwanego *Positive Discipline*, w którym zachęta postawiona została w opozycji do pochwały. Choć różnica wydaje się być jedynie różnicą semantyczną, w praktyce komunikaty zachęcające wspierają kształtowanie się innych przekonań i kompetencji, aniżeli pochwały. Podstawowe różnice, na jakie można wskazać to koncentracja na procesie, zaangażowaniu i wysiłku włożonym w wykonanie w przypadku zachęt oraz skupienie na poziomie wykonania, cechach osoby w przypadku pochwał i ocen. Wystąpienie dotyczy praktycznego zastosowania komunikatów zachęcających, sposobów ich formułowania, a także skutków takiego stylu komunikacji. Co istotne, sposób w jaki komunikujemy się z dzieckiem w procesie uczenia się, nabywania przez nie nowych umiejętności i kompetencji modeluje nie tylko jego zachowania. Ma też istotny wpływ na przekonania dotyczące siebie, świata i relacji z oto-

zeniem społecznym, jakie kształtują się u dzieci i młodzieży. Perspektywa poznawcza, a więc sposób, w jaki interpretujemy zdarzenia i fakty pozwala spojrzeć na procesy motywacyjne w nieco innym świetle. Warto zadać sobie pytanie, czy problem motywacji naszych uczniów i dzieci wynika ze stosowanych przez nas narzędzi, ze sposobów, w jaki próbujemy motywować? Czy też leży w przekonaniach, jakie nabywają w procesie socjalizacji na temat siebie – swoich możliwości oraz swojej wartości?

Nauczanie zdalne podjętą formą edukacyjną w dobie pandemii Koronawirusa – szansą na rozwój?

Monika Bujewska, Wyższa Szkoła Bankowa w Bydgoszczy, Wydział Finasów i Zarządzania, kierunek: Pedagogika, studia II stopnia

Temat jest potrzebny. Nauczanie zdalne w czasach trudnych ma największy sens. Gdy nie ma zagrożenia to wtedy jest ono pomocnym narzędziem w edukacji. Kolejna część konferencji dotyczyłaby możliwości do sprzętu oraz wszelkich problemów z tym związanych. Warunki lokalowe również oddziałują. Jednym z poważniejszych problemów jest brak kwalifikacji i kompetencji technicznych. Zazwyczaj starsi nauczyciele z dużym stażem pracy, którzy nie wychowywali się w dobie cyfryzacji wykazują problemy techniczne. Na studiach pedagogicznych powinny odbywać się do zaliczenia osobne przedmioty z technologii informacyjnej oraz internetowych zasobów nauczania zdalnego. Problemy dotyczące rozłąki i dystansu społecznego- brak kontaktu w grupie. Brak znajomości przez nauczycieli emotikon niejednokrotnie doprowadza do błędów komunikacyjnych i nieprawidłowego kontaktu z uczniami. Sporym problemem na który należy zwracać uwagę jest neurobiologiczny kontekst pracy przed komputerem oraz wszelkie obciążenia fizyczne i psychiczne. Z kolei nieprawidłowa ergonomia miejsca nauki negatywnie wpływa na zdrowie. Nauczanie zdalne niewątpliwie może być szansą na rozwój. Do tej pory nie zbyt wiele mówiło się o wideospotkaniach. Epidemia spowodowała, że wszyscy musieli zmierzyć się z e-edukacją. Nabyte kompetencje sprawiają, że w każdej chwili jest możliwość zorganizowania spotkania, nawet dla osób oddalonych od siebie o setki tysięcy kilometrów. Nauczanie zdalne jest szansą dla osób niepełnosprawnych, które z powodu licznych barier nie mają możliwości skorzystać z tradycyjnego nauczania. Kształcenie na odległość umożliwia takim osobom wirtualny kontakt ze środowiskiem oraz dostęp do wykładowców i uczelnianych materiałów. Kolejnym argumentem jest fakt, że z nauki online korzystać mogą w tym samym czasie osoby z różnych zakątków świata.

W formie online spotkać mogą się użytkownicy z różnych krajów. Tradycyjne nauczanie nie jest w stanie zapewnić tego komfortu i takich możliwości. Podsumowując nauczanie zdalne wymaga bardzo dużo samodyscypliny. Trudno jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie: Czy nauczanie zdalne jest szansą na rozwój? Wiele tak naprawdę zależy od warunków, posiadanych kompetencji technicznych i posiadanego zaplecza sprzętu komputerowego.

Nauka programowania w szkołach. Nowe wyzwania edukacyjne w świetle reformy systemu edukacji 2017/18

Maciej Celiński, maciej.celinski@outlook.com, Wydział Nauk Społecznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

W wystąpieniu ustosunkowano się do reformy systemu edukacji z 2017 roku. Szczególną uwagę w niniejszym opracowaniu zwraca się na elementy związane z kształceniem informatycznym w szczególności nauki programowania. Reforma systemu edukacji z 2017 r. do wszystkich typów szkół wprowadziła element wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych na zajęciach, nie tylko informatyki czy edukacji informatycznej. Nauka programowania rozpoczyna się już na pierwszym etapie edukacji szkoły podstawowej, ma ona charakter bardziej opisowy i mniej formalny. W drugim etapie edukacji zajęcia przyjmują charakter bardziej formalny, a uczniowie zapoznawani są z ilustrowanymi językami programowania. Natomiast trzeci etap edukacji przynosi formalny język programowania, na tym etapie edukacji uczniowie zapoznawani są z szczegółowymi elementami programowania takimi jak operacje wejścia i wyjścia, iterację, instrukcje warunkowe, pętle oraz tablice jednowymiarowe. Reforma systemu edukacji wprowadza również ogromną zmianę w szkołach ponadpodstawowych, uczniowie uczą się przedmiotu informatyka przez trzy lata, a nie jak dotychczas przez jeden rok. Znaczne zwiększenie liczby godzin dla przedmiotu informatyka powoduje iż zakres realizowanych treści znacznie się zwiększa. Uczniowie mogą uczyć się wybranego języka programowania przez cały rok szkolny. W związku z powyższym postaram się odpowiedzieć jakie nowe wyzwania edukacyjne przyniosła reforma systemu edukacji w 2017 r. oraz czy tak ogromne zwrócenie uwagi do programowania przyniesie pozytywne czy negatywne skutki dla uczniów i młodzieży.

Podręczniki do samodzielnej nauki języka ukraińskiego dostępne na rynku polskim.

Analiza treściowo-księgoznawcza

Sławomir Stępski, *sstepski@gmail.com*, Instytut Badań Informacji i Komunikacji,
www.ibik.umk.pl

W Polsce z powodów ekonomicznych zwiększa się liczba osób pochodzących z Ukrainy, co z jednej strony wzbudza kontrowersje, a z drugiej – ciekawość wobec obcych przybyszów. Powstają pary i małżeństwa mieszane, a pomimo podobieństwa języków ukraińskiego i polskiego powstają również usługi publiczne i komercyjne świadczone w języku ukraińskim. Do tego potrzebna jest jednak przynajmniej podstawowa znajomość języka, którą nie zawsze można nabyć spontanicznie lub na zorganizowanym kursie językowym organizowanym w szkole językowej. Niewielkiej części polskich pracowników przyda się nawet podstawowa znajomość języka ukraińskiego. Wystąpienie ma na celu przeanalizowanie przystępności podręczników języka ukraińskiego przeznaczonych do samodzielnej nauki dostępnych w języku polskim i na rynku polskim (nie będzie to analiza podręczników języka ukraińskiego przeznaczonych dla mniejszości ukraińskiej w Polsce), co dokonane zostanie za pomocą analizy treści, z dodatkiem niezbędnych informacji o charakterze księgoznawczym i bibliograficznym (tytuł, ilość wydań i potencjalne różnice pomiędzy nimi, wydawca, lata wydania). Przykładowymi aspektami będą makrostruktura, sposób przedstawienia alfabetu cyrylicznego, układ lekcji, ich różnorodność (teksty, słowniczki, prezentacja elementów gramatyki itp.), obecność materiałów dźwiękowych ich różnorodność, dodatkowe elementy ułatwiające naukę, np. zbiorcze słowniki, dodatkowe tabele gramatyczne, czy inne zestawienia o charakterze powtórkowym.

Rodzice o „czerwonym pasku”

Grzegorz Catek, *g.catek@uw.edu.pl*, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski

Co rok, w dniu zakończenia roku szkolnego w mediach społecznościowych pojawia się wiele wpisów rodziców dumnych ze swoich dzieci, które właśnie otrzymały świadectwo z „czerwonym paskiem” (a właściwie z paskiem białoczerwonym), czyli świadectwo ukończenia klasy z wyróżnieniem. Reakcją na nie są jednak nie tylko gratulacje, lecz także głosy, które wskazują, że takie chwalenie się sukcesami dzieci jest dowodem nieliczenia się z uczuciami, emocjami innych rodziców i dzieci – tych które (z bardzo różnych powodów) nie otrzymały świadectwa z wyróżnieniem.

W referacie, na podstawie badania internetowego przeprowadzonego po zakończeniu roku szkolnego 2019/2020 (CAWI, lipiec 2020, N=3274), zostaną przedstawione odpowiedzi między innymi na następujące pytania: Co według rodziców decyduje o tym, że dziecko otrzymuje świadectwo z wyróżnieniem? Jakie według rodziców są największe plusy i minusy funkcjonowania świadectw z wyróżnieniem? Co rodzice myślą o zjawisku chwalenia się „czerwonymi paskami” w mediach – społecznościowych? Jaka jest ich opinia na temat utrzymania bądź likwidacji świadectw z wyróżnieniem?

Okazuje się, że odpowiedzi na powyższe pytania są często zaskakujące i w największym stopniu zależą od tego, czy dzieci badanych rodziców uzyskały świadectwo szkolne z wyróżnieniem. Wyniki tego badania mogą być doskonałym punktem wyjścia do szerszej refleksji pedagogów, psychologów i socjologów na temat systemu oceniania uczniów w polskich szkołach – w szczególności jego roli i skuteczności.

Rola i znaczenie dociekań filozoficznych wśród uczniów na poziomie szkół podstawowych w perspektywie edukacji aksjologicznej

Ewa Kosiedowska-Terek, ewaterek@wp.pl, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Redzikowie

Jest zjawiskiem na wskroś zasmucającym i niepokojącym, że w świadomości społecznej filozofia [gr. „umiłowanie mądrości”] uchodzi obecnie za przedmiot w równej mierze trudny i nudny, samo zaś filozofowanie za zajęcie nie(po)ważne i pozbawione praktycznego znaczenia. Tymczasem to filozofia właśnie zdaje się być najbliższej naszego codziennego doświadczenia, bo i z doświadczenia każdego z nas wyrasta, doświadczenia naszego uczestnictwa w świecie. Najpełniej bowiem urefleksyjnia kwestie dotyczące choćby podstaw naszej wiedzy (czego i skąd mogę się dowiedzieć?), powodów dokonywanych przez nas wyborów (co, kiedy i w jaki sposób powinienem czynić?), skutków podejmowanych przez nas decyzji (czego i dlaczego mogę się spodziewać?).

Filozofia jest więc sztuką zadawania ważnych i poważnych pytań, umiejętnością dostrzegania ukrytych sensów wszędzie tam, gdzie widoczne zdają się być jedynie (nie)jawne pozory.

Mając na uwadze obecny kształt świata, tj. świata zdominowanego przez technologie medialne, świata postprawd i fake newsów, świata pogłębionych różnic i konfliktów, nie będzie przesadą sugestia, że to właśnie dzisiaj – być może bardziej niż kiedykolwiek wcześniej – filozofowanie jest czynnością w równej mierze użyteczną, co pożyteczną, stanowi bowiem świadomy namysł nad sensem coraz trudniej uchwytnych myśli, idei i znaczeń. Wszystko to sprawia, że troska o lekcje filozofii wśród najmłodszych powinna być nie naszym prawem, ale dydaktycznym obowiązkiem. Jeśli zaś pod uwagę weźmiemy fakt, że filozofowanie zaczyna się wszędzie tam, gdzie poznaniu ludzkiemu towarzyszy nieskrępowana niczym ciekawość, zawarta w pierwotnym i fundamentalnym pytaniu „dlaczego?”, zrozumiałby stanie się powód, dla którego rozbudzanie potrzeby filozofowania najlepiej zacząć już od wczesnych lat szkolnych. Filozoficzny Plac Zabaw to laboratorium krytycznego myślenia budowane na podstawie założeń metody edutainment, efektywnie i efektownie łączącej edukację z formami zabawowymi.

Sala Doświadczania Świata jako forma pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie edukacyjnym

Kinga Dziewiątkowska-Kozłowska, kinga@psycholog-pedagog.pl, Wydział Pedagogiki, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, www.ukw.edu.pl

Przedmiotem wystąpienia autora jest zaprezentowanie Sali Doświadczania Świata (Snoezelen) jako wspierającej metody terapeutycznej, możliwej do zastosowania również w systemie edukacyjnym. Punktem wyjścia dla dyskusji są aktualne trudności w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym oraz poznawczym dzieci i młodzieży. Zwrócono uwagę na rosnącą tendencję do występowania zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w coraz młodszym wieku szkolnym oraz przedszkolnym. W tekście skoncentrowano się na wybranych obszarach deficytowych uczniów – jako najistotniejsze autor wyróżnia: obniżone poczucie własnej wartości, nieprawidłowy poziom kontroli emocjonalnej, niski poziom umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresujących, trudności w nawiązywaniu relacji, problemy w koncentracji. Zaznaczono ich ważność oraz implikacje dla procesu nauczania. Poddano refleksji poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie edukacyjnym. Wyróżniono Salę Doświadczania Świata jako wsparcie terapeutyczne o obiecującej skuteczności. Określono podstawowe założenia metody Snoezelen, podkreślono jej uniwersalność i elastyczność zastosowania (wykorzystanie w różnych kategoriach wiekowych oraz dopasowanie dla różnorodnych trudności). Wskazano na efektywność dotychczas prowadzonych badań w grupie dzieci i młodzieży. Przybliżono możliwe wykorzystanie Sali Doświadczania Świata i jej elementów w placówkach edukacyjnych. W konkluzji autor poddaje refleksji ujęcie Sali Doświadczania Świata jako filaru pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie edukacyjnym.

Wiedzieć, rozumieć, potrafić!

Nauczanie psychologii przyszłych nauczycieli

Grażyna Katra, katra@psych.uw.edu.pl, *Katedra Psychologii Rozwojowej, Wydział Psychologii UW, www.psych.uw.edu.pl*

Karolina Małek, kmalek@psych.uw.edu.pl, *Katedra Psychologii Rozwojowej, Wydział Psychologii UW, www.psych.uw.edu.pl*

W zmieniającej się rzeczywistości edukacyjnej przed nauczycielami, uczniami i rodzicami pojawiają się coraz to nowe wyzwania. Konieczne staje się ciągłe nabywanie wiedzy i rozwijanie różnorodnych kompetencji. Jednocześnie młodzi nauczyciele, stający u progu kariery wskazują, że nie czują się wystarczająco przygotowani do mierzenia się ze szkolną codziennością (IBE).

Powody te stały się motywacją do opracowania spójnego programu z zakresu psychologii dla studentów specjalizacji nauczycielskich Uniwersytetu Warszawskiego, który w przeważającym stopniu realizowany jest przez Wydział Psychologii UW.

Celem naszego wystąpienia jest prezentacja niniejszego programu nauczania psychologii na kierunkach nauczycielskich UW wraz z jego założeniami i efektami kształcenia oraz poddanie go dyskusji na szerszym forum.

Program ten ma na celu przekazanie podstawowej, rzetelnej wiedzy psychologicznej wraz z jej aplikacją w środowisku szkolnym. Przewidywana liczba godzin (90 godzin) podzielona została na trzy, kolejno następujące po sobie w trakcie studiów moduły (każdy po 30 godzin): 1) wykład, na którym przekazana będzie studentom podstawowa wiedza na temat kluczowych zagadnień psychologicznych w pracy nauczyciela; 2) seminarium, podczas którego możliwa będzie refleksja nad przyswojonymi już treściami i odniesienie posiadanej wiedzy do realnych sytuacji szkolnych; oraz 3) ćwiczenia – zajęcia zintegrowane z programem praktyk szkolnych, na których studenci rozwijać będą kompetencje konieczne do pracy w szkole – z uczniem, rodzicem, innymi nauczycielami, a także takie, które będą pomocne w świadomym i aktywnym troszczeniu się o własny dobrostan.

Mamy nadzieję na rozpoczęcie dialogu z innymi specjalistami zaangażowanymi w problemy edukacji i praktykami, mierzącymi się ze szkolną codziennością.

Wpływ bilingwizmu oraz warunków socjoekonomicznych na wybrane zdolności dziecka

Jagoda Stankowska, *stankowskajagoda@gmail.com*, Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Problem bilingwizmu, czyli dwujęzyczności, jest na gruncie badań edukacyjnych jedną z żywiej dyskutowanych kwestii. Bilingwizm jawi się w tym kontekście jako zjawisko kontrowersyjne – krytycy edukacji bilingwalnej zwracają uwagę na negatywny wpływ bilingwizmu na rozwój dziecka, bądź sugerują, że pozytywne wpływy bilingwizmu mają ścisły związek z innymi czynnikami, przede wszystkim wysokim statusem socjoekonomicznym (ang. *Socioeconomic status*, w skrócie SES).

W związku z powyższym, celem mojego wystąpienia jest ocena i porównanie wpływu dwujęzyczności oraz statusu socjoekonomicznego na inteligencję oraz funkcjonowanie wykonawcze wśród dzieci w wieku 6 lat.

Wyniki badań zaczerpnięte zostały z artykułu A. Calvo oraz E. Bialystok, „Independent effects of bilingualism and socioeconomic status on language ability and executive functioning”. W oparciu o LSBQ dzieci zostały podzielone na cztery grup w zależności od przynależności do klasy socjoekonomicznej oraz praktykowania bilingwizmu. Do badania został wykorzystany m.in test inteligencji Kaufmana test, Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci.

Badania wykazały jednoznacznie pozytywne wpływy SES oraz zróżnicowane wpływy bilingwizmu na wyniki testów wypełnionych przez dzieci. W testach badających zdolności językowe lepsze wyniki uzyskiwały dzieci pochodzące z rodzin o wyższym SES oraz dzieci monolingwalne. Z kolei w zakresie funkcjonowania wykonawczego zarówno wyższy SES jak i dwujęzyczność wpływały pozytywnie na wynik testów. Co istotne, ani SES ani bilingwizm nie miały istotnego wpływu na wyniki badań dotyczących inteligencji dzieci.

Rezultaty powyższych badań prowadzą do istotnej konkluzji, iż oba czynniki, tj. bilingwizm oraz SES, pomimo sporadycznego współwystępowania, w istocie są od siebie niezależne. Taki stan rzeczy jest bardzo ważny w kontekście badań nad bilingwizmem, gdyż pozwala stwierdzić, że pozytywnych wpływów dwujęzyczności nie da się zredukować do działania innego czynnika w postaci SES.

Wsparcie ucznia przez szkołę w sytuacji wystąpienia cyberprzemocy – jakich nieprawidłowości doświadczają uczniowie i jak je zniwelować?

Natalia Stek, natalia.stek31@gmail.com, Sekcja Historii Wychowania SKNP, Instytut Nauk Pedagogicznych, Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Na przestrzeni kilkunastu ostatnich lat postępujący rozwój technologiczny wpłynął na przeniesienie kontaktów towarzyskich i relacji społecznych do cyberprzestrzeni. Wpłynęło to nie tylko na zmianę ich specyfiki, lecz przede wszystkim na codzienne obcowanie z zagrożeniami, takimi jak cyberprzemoc, mogącymi implikować poważne konsekwencje w rozwoju uczniów. Cyberprzemoc, choć nie jest nowym zjawiskiem, to w wyniku postępu technologicznego i nieustannie powstających nowych jego form, nie ma jednej, niezmiennej definicji. Liczne badania pozwalają na sformułowanie własnej definicji, łączącej w sobie założenia i wyniki badań pracowników naukowych działających w różnych dyscyplinach. Dzięki temu możliwe było określenie cyberprzemocy jako przejawów przemocy i agresji w przestrzeni online z wykorzystaniem nowych technologii, których przykładami mogą być hejt i podszywanie się, występujące szczególnie wśród środowiska rówieśniczego w wieku szkolnym. W tym kontekście niezwykle istotnym aspektem, będącym wyzwaniem zarówno dla nauczycieli, wychowawców, jak i pedagogów jest kreowanie efektywnej współpracy z uczniem uwikłanym bądź zagrożonym udziałem w cyberprzemocy w charakterze ofiary, świadka lub sprawcy. Dlatego też w niniejszej pracy przedstawiono nie tylko teoretyczne uwarunkowania przemocy elektronicznej, lecz przede wszystkim wnioski dotyczące tytułowego zagadnienia wynikające z przeprowadzonych wcześniej badań. Poznane doświadczenia zbadanej grupy uczniów pozwoliły na wysnucie wniosku, jakoby współpraca i wsparcie na linii uczeń-szkoła w sytuacji wystąpienia cyberprzemocy wymagały udoskonalenia ze strony instytucji. Biorąc pod uwagę powyższe, dokonano przeglądu i syntezy działań profilaktycznych oraz możliwych form pomocy dla uczniów uczestniczących w procesie przemocy online, które wykorzystane przez pracowników szkół mogą wpłynąć na efektywniejszą współpracę opartą na wsparciu i zaufaniu, a także zmniejszenie poważnych konsekwencji cyberprzemocy.

Wykorzystanie narzędzi Web 2.0 w nauczaniu kooperatywnym

Ilona Szostak-Joško, ilonaszostak@gmail.com, Katedra Teorii Wychowania, Instytut Pedagogiki, Wydział Pedagogiki I Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, www.umcs.pl

Idea kooperatywnego nauczania (uczenia opartego na współpracy) wydaje się być koncepcją powszechnie znaną, jednak w dalszym ciągu, jest ona dość rzadko wykorzystywana przez nauczycieli w praktyce. W dobie pandemii i konieczności nauczania zdalnego, łączenie działań poznawczych z rozwijaniem szeregu kompetencji interpersonalnych, społecznych uczniów, mogłoby się zdawać wielce utrudnione. Pomocne w projektowaniu i organizowaniu grupowych procesów poznawczych, okazują się narzędzia oparte na koncepcji Web 2.0. Umożliwiają one zarówno różne formy indywidualnego uczenia się, jak również dają możliwość realizowania wspólnych procesów edukacyjnych. Dodatkowo znacznie uatrakcyjnijają one proces dydaktyczny, czyniąc go jednocześnie bardziej dostępnym dla uczniów.

Celem wystąpienia jest syntetyczne omówienie i ukazanie walorów edukacyjnych popularnych technologii bazujących na Web 2.0 (m.in. Messenger, Facebook, Snapchat, Pinterest, Skype, FlashMeeting, LinkedIn, Google Lab, wiki), a także zaprezentowanie możliwości ich wykorzystania w nauczaniu kooperatywnym. Podstawą formułowanych refleksji jest przegląd literatury pedagogicznej, psychologicznej i socjologicznej, w tym licznych artykułów dr hab. Zbigniewa Megera, zajmującego się ponad 20 lat problematyką prowadzenia edukacji z wykorzystaniem sieci komputerowych. Poruszane zagadnienia mogą okazać się użyteczne dla osób prowadzących kursy e-learningowe, w szczególności nauczycieli szkół średnich, nauczycieli akademickich, czy trenerów.

Indeks autorów

| | |
|---------------------------------|----|
| Bujewska M..... | 23 |
| Całek G..... | 27 |
| Celiński M..... | 25 |
| Długosz P..... | 11 |
| Dziewiątkowska-Kozłowska K..... | 29 |
| Jędrzejowska A..... | 12 |
| Katra G..... | 30 |
| Kosiedowska-Terek E..... | 28 |
| Kryvachuk L..... | 17 |
| Małek K..... | 30 |
| Miler-Ogórkiewicz N..... | 20 |
| Niewiadomska-Kocik J..... | 18 |
| Ostafiński K..... | 12 |
| Stankowska J..... | 31 |
| Stek N..... | 32 |
| Stępski S..... | 26 |
| Suska A..... | 15 |
| Szostak-Joško I..... | 33 |
| Ulanowska T..... | 21 |
| Witerska K..... | 16 |
| Żukowska-Ciecierska E..... | 19 |